

STATSRÅDETS
SVENSKA
SPRÅKNÄMND

Språkråd

Språknämndens sammansättning 2010–2012	3
Sekreterarbyte i nämnden.....	4
EU förändras – nya poster och namn på institutioner	5
Nämnden rekommenderar	5
Regionförvaltningsverkens officiella namn.....	5
Praktikant på translatorsbyrån	6
Kurser i domstolssvenska populära bland domare och jurister	8
Att döma på svenska	11

Statsrådets svenska språknämnd finns på adressen

www.vnk.fi/spraknamnden

På webbplatsen finns information om nämnden och om dess verksamhet och sammansättning. Där hittar du också alla nummer av Språkråd i pdf-format från och med Språkråd 1/2001. På webbplatsen finns dessutom nämndens rekommendationer, handboken Svenskt lagspråk i Finland (Slaf) och mallar och ordlistor.

Frågor och initiativ till Statsrådets svenska språknämnd

kan sändas per e-post.

I principiella frågor som gäller svenskt lag- och förvaltningspråk i Finland kan nämnden även konsulteras muntligen via sekreteraren, tfn (09) 1602 2377.

Prenumerationer på Språkråd, adressändringar och annulleringar:
per e-post, fax eller post. Se kontaktinformation nedan.

Språkråd distribueras i tryckt form per post och i pdf-format per e-post.
Språkråd sänds gratis till beställaren.

Redaktör: Marika Paaanen

Ombrytning: Anja Järvinen

Kopiering: Statsrådets kansli, upplaga 1 340 ex

Kontaktinformation:

Statsrådets svenska språknämnd

Statsrådets translatorsbyrå

PB 23, 00023 STATSRÅDET

spraknamnden@vnk.fi

Tfn sekreteraren (09) 1602 2377, fax (09) 1602 2088

SPRÅKNÄMNDENS SAMMANSÄTTNING

1.1.2010–31.12.2012

Medlemmarna i statsrådets svenska språknämnd utses av statsrådet för tre år i sänder. Nämndens mandatperiod gick ut den 31 december 2009 och den nya mandatperioden sträcker sig fram till den 31 december 2012. Nämndens nya sammansättning för den här perioden är följande:

Paulina Tallroth, ordförande, regeringsråd, demokrati- och språkenheten vid justitieministeriet, ansvarsområdet för språkärenden, **Katarina Petrell**, vice ordförande, regeringsråd, chef för statsrådets translatorsbyrå, **Henrik Bruun**, lagstiftningsråd, laggranskningsenheten vid justitieministeriets lagberedningsavdelning, **Mikael Ekholm**, övertranslator, statsrådets translatorsbyrå, **Margareta Gustafsson**, translator, riksdagens svenska byrå, **Ann-Marie Malmsten**, lagstiftningsråd, laggranskningsenheten vid justitieministeriets lagberedningsavdelning, **Rune Skogberg**, översättare, Telia Sonera Finland och **Eivor Sommardahl**, specialforskare, svenska språkbyrån vid Forskningscentralen för de inhemska språken. Sekreterare är **Susanna Karjalainen**, translator, statsrådets translatorsbyrå.

Språknämndens uppgifter och arbetsmetoder beskrivs i statsrådets förordning om stats-

rådets svenska språknämnd (1037/2000). Språknämnden har bl.a. till uppgift att

- vara ett samordnande organ i frågor som gäller de statliga myndigheternas svenska språkbruk, särskilt lagspråket,
- arbeta för ett klart och begripligt svenskt lag- och förvaltningsspråk i Finland samt
- ta initiativ och vidta åtgärder för förbättrande av de statliga myndigheternas svenska språkbruk.

För att samordna översättnings- och granskningsverksamheten ger språknämnden bl.a. ut handboken Svenskt lagspråk i Finland (Slaf). En ny upplaga av handboken kommer att ges ut i år. Föregående upplaga gavs ut i april 2004. Dessutom arrangerar språknämnden seminarier om aktuella teman ett par gånger om året. Frågor och initiativ kan sändas till språknämnden per e-post, fax eller post, se kontaktinformationen på s. 2.

Fr. v. Katarina Petrell, Susanna Karjalainen, Rune Skogberg, Margareta Gustafsson, Mikael Ekholm, Paulina Tallroth, Ann-Marie Malmsten och Eivor Sommardahl. Henrik Bruun fattas på bilden.

SEKRETERARBYTE I NÄMNDEN

Efter sex år som sekreterare i nämnden och redaktör för Språkråd tackar jag för mig och lämnar över stafettpippen till den nya sekreteraren och Språkrådsredaktören *Susanna Karjalainen*.

Uppdraget som sekreterare i nämnden och som Språkrådsredaktör har varit både lärorikt och intressant. Det har gett mig möjlighet att följa med behandlingen av aktuella språkfrågor på nära håll och att delta i nämndens arbete. Arbetsuppgifterna har också fört med sig många nya kontakter, vilket har varit inspirerande. Men nu är det alltså dags att säga *tack och hej!* Sedan ingången av januari njuter jag av möjligheten att två dagar i veckan som deltidspensionär själv få disponera min tid, att få göra just det som jag själv vill. Och jag börjar få en aning om varför pensionärer alltid har så bråttom ...

Susanna (Sanna) Karjalainen är sedan den 1 januari 2010 sekreterare för nämnden. Hon har

jobbat som translator på translatorsbyrån sedan 1999, med några avbrott för utbildning och barnskötsel. Hon har också ett förflutet på Focis i samband med redigeringen av Stora finsk-svenska ordboken och har i flera år gjort illustrationer till Språkbruk och Språkråd. Sanna är intresserad av språkriktighet, och hon avslöjar att hon tycker speciellt mycket om den "algebraiska" aspekten i författningsöversättning, dvs. att få till syntaxen så allt hänger ihop och dessutom låter vackert. Rufus, 5 år, och Renée, 2 år, håller henne sysselsatt på fritiden.

Lycka till, Sanna!

✍ Marika Paajanen

Sanna Karjalainen (t.v.) och Marika Paajanen

EU FÖRÄNDRAS — NYA POSTER OCH NAMN PÅ INSTITUTIONER

I och med att Lissabonfördraget trädde i kraft har EU fått två nya topp tjänster. Europeiska kommissionen har gått in för följande benämningar

i formella sammanhang: **Europeiska rådets ordförande** och **unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik**

i informella sammanhang: **EU:s ständige ordförande** och **EU:s utrikesrepresentant**

Genom Lissabonfördraget ändras både fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget). EG-fördraget har samtidigt döpts om till **fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget)**. Mer information om detta finns bl.a. på adressen www.lissabonfordraget.se.

I och med Lissabonfördraget försvinner EU:s pelarstruktur. Detta innebär att begreppet EG inte längre används. EG-rätten blir alltså **EU-rätten** och bl.a. följande institutioner byter namn:

Europeiska gemenskapernas kommission → **Europeiska kommissionen**

Europeiska gemenskapernas domstol/EG-domstolen → **Europeiska unionens domstol/EU-domstolen**

förstainstansrätten → **tribunalen**

NÄMNDEN REKOMMENDERAR

Närings-, trafik- och miljöcentralerna

Statsrådets svenska språknämnd rekommenderar att de nya närings-, trafik- och miljöcentralerna benämns med sitt fullständiga namn på svenska, t.ex. *Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland*. Förkortningen "ELY-centralen" (från fi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) bör undvikas på grund av svårtyddhet. Om namnet måste förkortas på svenska rekommenderas *NTM-centralen*. När förkortningen används första gången skrivs hela namnet ut med förkortningen inom parentes.

REGIONFÖRVALTNINGSVERKENS OFFICIELLA NAMN

I medier och andra offentliga texter stöter man på olika varianter av regionförvaltningsverkens namn. Språkråd vill därför påminna om de officiella namnen på dessa verk. Mer information om verken finns i statsrådets förordning om regionförvaltningsverken (906/2009).

- 1) Etelä-Suomen aluehallintovirasto = Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- 2) Lounais-Suomen aluehallintovirasto = Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland
- 3) Itä-Suomen aluehallintovirasto = Regionförvaltningsverket i Östra Finland
- 4) Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto = Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland
- 5) Pohjois-Suomen aluehallintovirasto = Regionförvaltningsverket i Norra Finland
- 6) Lapin aluehallintovirasto = Regionförvaltningsverket i Lappland

PRAKTIKANT PÅ TRANSLATORSBYRÅN

Jessica Hackman och Hanna Kohvakka började båda som praktikanter på translatorsbyrån i början av sommaren 2009. Båda två återvände till byrån en tid efter praktikantperioden och är nu inne på sitt andra "varv" här. Hanna jobbar med terminologi vid språktjänsten, medan Jessica är översättarvikarie. Hanna och Jessica är båda på sluttampen med sina språk- och översättningsstudier, Jessica vid Åbo Akademi och Hanna vid Helsingfors universitet. Här kan du läsa om hur de upplever sitt jobb på translatorsbyrån.

Jessica Hackman (till vänster) och Hanna Kohvakka återvände till translatorsbyrån efter sin praktikantperiod.

Vad har du gjort i dag?

HK: I dag har jag besökt Helsingfors stads fakta-central, ätit lunch på Bildkonstakademin, deltagit i språktjänstens teammöte och gått igenom term-poster.

JH: I dag har jag översatt en kort proposition från jord- och skogsbruksministeriet.

Hur hittade du till translatorsbyrån?

HK: Förra våren råkade jag se en annons där man sökte efter en praktikant till ett termbanksprojekt som har med författningsöversättning att göra. Jag har gått flera kurser i lag- och förvaltnings-språk under mina studier och blev därför genast intresserad av arbetet.

JH: Jag hittade egentligen till translatorsbyrån av en slump. Jag sökte en praktikplats där jag kunde få erfarenhet av översättning och började med att

ringa runt till olika tidningar och förlag, och sedan kontaktade jag även de olika ministerierna, och i något skede blev jag hänvisad till translatorsbyrån.

Vilken bild hade du av translatorsbyrån när du kom hit?

HK: Statsrådets translatorsbyrå och språktjänst hade nog blivit bekanta för mig i samband med studierna, och jag hade faktiskt önskat att i något skede få arbeta här.

JH: När jag först kom till translatorsbyrån visste jag nog inte särskilt mycket om byrån utom att de som jobbade där översatte texter från finska till svenska och att texterna hade något med lagar att göra. Jag hade också föreställt mig att det skulle vara mycket mera strikt och att alla skulle springa omkring i kostym och byxdress ...

Vad jobbar du med som praktikant/vikarie på translatorsbyrå?

HK: Min huvudsakliga uppgift är att gå igenom material i en tvåspråkig termbank som används vid translatorsbyrån. Det finns mycket föråldrad information och termer utan källa som jag försöker reda ut. Dessutom har jag fått delta i terminologiarbete samt översätta och språkgranska ett par texter.

JH: På sommaren jobbade jag som praktikant på translatorsbyrån och nu jobbar jag här som vikarie. I början översatte jag mycket spörsmålssvar och tal, kortare men inte nödvändigtvis lättare texter. Nu översätter jag även propositioner och förordningar.

Har du haft nytta av din utbildning för det här jobbet?

HK: Jag har haft mycket nytta av min utbildning, också helt praktiskt. Tack vare översättningskurser med fokus på EU- och myndighetstexter kände jag bl.a. till de relevanta redskapen och informationskällorna (såsom Finlex, Valter och Slaf), som jag har använt mycket under min praktiktid.

JH: Jag studerar språk och jag har nog haft nytta av min utbildning, främst mina studier i finska, men också de mera allmänna språkstudierna.

Finns det något nyttigt att studera som skulle ge dig bättre möjligheter att göra det här jobbet?

HK: Jag önskar att jag hade haft möjlighet att studera terminologilära. Termer behandlas nog i översättningsstudierna, men på ett ganska praktiskt plan.

JH: Mera ingående studier i hur lagtexter är uppbyggda och uppkommer skulle inte ha skadat i början, men man lär sig också medan man jobbar, även om vissa texter ibland kan verka svåra.

Vad var det som gjorde att du ville komma tillbaka till translatorsbyrån?

HK: En trevlig arbetsmiljö och att praktiktiden tycktes gå alltför snabbt! En sommarpraktik på tre månader är en kort tid, och därför blev jag väldigt glad när jag fick höra att det var möjligt

att fortsätta arbetet. Nu jobbar jag fem månader på deltid.

JH: Jag trivdes bra på byrån och tyckte att arbetet var roligt. Atmosfären här var trivsamt och människorna var trevliga.

Vad tycker du är speciellt roligt eller intressant i ditt jobb här?

HK: Det har varit intressant att få bekanta mig med statsförvaltning och lagstiftning. Jag tycker att praktiktiden har varit mycket givande. Till exempel har mitt ordförråd utvidgats och jag har blivit bättre på informationssökning. Det kommer jag säkert att ha nytta av som blivande översättare.

JH: Jag tycker allt är roligt och intressant.

Vad tycker du är speciellt tråkigt eller jobbigt?

HK: Det är ibland jättejobbigt att hitta källor till termer! När det gäller äldre termer kommer man ingenstans med att googla utan man måste vända sig till hjälpsamma och sakkunniga bibliotekarier.

JH: De finska källtexterna kan ibland vara lite knepiga och emellanåt känns det som om mina svenska översättningar påminner mera om finska än svenska.

Hur ser du i dag på translatorsbyrån och på jobbet här?

HK: Jag var nog redan tidigare intresserad av författningsöversättning, men kan nu uppskatta det viktiga arbete som görs vid translatorsbyrån och språktjänsten ännu mera. I synnerhet uppskattar jag det terminologiska arbetet, som jag kommer att ha nytta av i framtiden.

JH: När jag började vid byrån hade jag nog ingen aning om vad som egentligen händer här och hur översättning går till i praktiken. Nu känns det som om jag har mera insikt och faktiskt har något i bagaget med tanke på framtiden. Jag tycker min tid här har varit nyttig och kan bra tänka mig att arbeta här i framtiden.

 Marika Paajanen, Hanna Kohvakka och Jessica Hackman

KURSER I DOMSTOLSSVENSKA POPULÄRA BLAND DOMARE OCH JURISTER

Ambrosius Wollstén tränar sedan mer än tio år tillbaka bl.a. domare och jurister i "domstolssvenska". Han är också timplärare i modersmålet vid juridiska fakulteten. Dessutom har han redigerat bl.a. *Suuri lakikielen sanakirja* och varit medredaktör för andra juridiska publikationer. Juridik kom Wollstén in på via förlaget Kauppakaari Oyj (numera fusionerat med mediekoncernen Talentum), där han på 1990-talet jobbade på lagboksredaktionen bl.a. som redaktör för Skatteförfattningarna och vikarierande redaktör för Finlands Lag. Wollstén är delägare i det snart tioåriga familjeföretaget Plataani Oy (www.plataani.fi) där han ansvarar för utbildning och översättning, bl.a. för regelbundet återkommande kurser i domstolssvenska. Wollstén bidrar i sin roll som lärare i juridisk svenska också till nämndens verksamhet, inte minst genom att sprida informationen i Slaf. Men vem är då denne doldis? I intervjun nedan berättar Wollstén om sig själv och sin verksamhet.

Speciella iakttagelser som du gjort när du undervisar domare och jurister?

– I drygt 10 år har jag undervisat på kurser i svenska för domare. Deltagarna har kommit från alla typer av domstolar: allmänna domstolar, förvaltningsdomstolar och våra tre specialdomstolar inklusive de högsta domstolarna. Grupperna har bestått av allt från chefsdomare till föredragande och åldersgrupperna har varierat från knappt 30 år till drygt 60 år. Det finns ett stort antal finskspråkiga domare med gedigna kunskaper i svenska och de flesta av dem talar en flytande svenska. I allmänhet förstår alla svenska utan problem. Om jag generaliserar kan man konstatera att äldre domare tidigare kan ha läst väldigt mycket på svenska, men alla har inte haft tillfälle att aktivt tala svenska. Då har det varit min tacksamma uppgift att aktivera deras hittills passiva kunskaper. Nämnas bör då också att dessa domare inte har några som helst problem med grammatiken eller de vanligaste idiomatiska uttrycken. Yngre kursdeltagare har vant sig vid att kommunikationen är det viktigaste och är inte lika skygga att tala ett språk som kan innehålla smärre inexactheter så länge alla kan förstå vad de menar.

– Eftersom den muntliga framställningen i olika rättegångssammanhang ligger i centrum på kurserna, diskuterar vi mycket ingående olika processfrågor, till exempel hur civil-, straff- eller förvaltningsprocessen samt processledningen ser ut i praktiken. Då får deltagarna bena ut de olika finesserna på ett juridiskt exakt språk som samtidigt ska vara lättfattligt. De juridiska termerna faller ofta lätt på plats även på svenska då domarna självfallet är experter på området. För egen

del tycker jag att undervisningen är mest lyckad när kursdeltagarna ivrigt debatterar tolkning och praxis av rättegångsreglerna efter att jag gett den första impulsen i form av några nyckelfrågor. Då löper diskussionen framåt av egen kraft och jag får lära mig mycket om substansfrågorna.

Läser ni svenska lagtexter?

– På kurserna består materialet bland annat av aktuell lagstiftning. De centrala processlagarna finns alltid med, eftersom de centrala processbestämmelserna utgör grunden för allt arbete vid våra domstolar. Materiell lagstiftning tillsammans med rättspraxis utgör en annan central del av kursmaterialet. Då granskar vi till exempel straffrättens allmänna läror i strafflagen eller hur planläggningen går till i enlighet med markanvändnings- och bygglagen. Ibland jämför vi motsvarande lagar i Finland och Sverige för att kunna se om innehållen skiljer sig från varandra samtidigt som vi kan göra en språklig jämförelse (använder man samma termer i Finland och i Sverige?).

Vad är jobbigt, vilka saker är särskilt svåra?

– För egen del gäller det att vara lyhörd och på så sätt kunna erbjuda sådana meningsfulla teman som kursdeltagarna vill behandla på kurserna. De flesta domstolsjurister har studerat svenska i minst åtta år och detta innebär att jag ska komma ihåg att det går att bygga vidare på det tidigare inlärd. Här är min viktigaste uppgift att uppmuntra var och en att börja tala, och sänka tröskeln så att alla vågar göra det. Därför är den första kursdagen den viktigaste, eftersom jag där bygger upp grunden för hela kursen, som kan

omfatta upp till 14 hela kursdagar. Samtidigt har kursdeltagarna mycket hög motivation. Kurserna är alltså en möjlighet som varje kursdeltagare kan utnyttja och alla tillsammans bidrar till en framgångsrik inläring. Med detta vill jag säga att jag betonar möjligheterna med språkstudier i stället för svårigheterna.

Har det kommit fram något om ålderdomliga lagtexter/modernare lagtexter?

– Vissa delar av finsk lagstiftning är väldigt gamla, till och med uråldriga, som till exempel några avsnitt i rättegångsbalken. Dessa utgör närmast kuriosas som inte behandlas särskilt. Det som kommer fram oftare är att svenskan i Finland är ålderdomligare, vilket kan skönjas i lagstiftningen ända fram till mitten av 1980-talet. Då kan vi till exempel jämföra med språket i senare lagstiftning eller med samtida lagstiftning från Sverige för att se hur språket utvecklats och moderniserats. Jag brukar lyfta fram systematiska ändringar i lagspråket. Som exempel kan nämnas termen stadgande som ersatts med bestämmelse.

Vilka ord är speciellt svåra?

– Om vi talar om juridisk svenska, kan det hända att till exempel besvärsterminologin verkar besvärlig för flera kursdeltagare. Här har jag själv börjat luta åt det hållet att vi i Finland borde ändra termerna så att de inte skiljer sig från termerna i Sverige. De här sakerna kan då verka svåra, men de facto är termerna precis lika svåra för en finlandssvensk ändringssökande som högst upp på sin besvärsskrift kan skriva *besvärsanvisning* i stället för *besvär* och samtidigt kan kalla sig själv *besvärande* när det heter *ändringssökande*. Även termer som inte direkt motsvarar den finska språkversionen kan då och då vålla problem. I fråga om termer som *besöksförbud* kan man fundera på om vi borde ändra det till *kontaktförbud*, vilket diskuteras i Sverige. Samtidigt bör vi komma ihåg att domstolsjuristerna är experter på området i fråga. Om termerna är obekanta handlar det ofta om ny lagstiftning som domaren i fråga ännu inte har tillämpat i sitt arbete.

Talar ni också om klarspråk i samband med lagtexter? Hur förhåller sig domare och jurister till det?

– Vi brukar granska välskrivna domar från Sverige och jämföra med sättet att skriva i Finland. På

de senaste kurserna har vi studerat betänkandet Förtroendeutredningen (SOU 2008:106), där bland annat utformning av domar och klarspråk lyfts fram. Domstolsjuristerna förhåller sig mycket positiva till att skriva domar som är klara, tydliga och lättfattliga för olika läsargrupper. Risken att domstolarna använder vedertagen domstolsjargong som inte förstås av till exempel parterna existerar fortfarande, men många domare arbetar hårt för att uttrycka sig på sätt som öppnar sig för andra än jurister. Då bör man komma ihåg att "svarta listor" inte får användas slaviskt, eftersom för stora förenklingar kan leda till ändring av innehåll. Med detta vill jag säga att man inte får tappa bort juridiken då texterna görs lättfattligare.

Har du några språktips på lager?

– Nej, inga egentliga språktips. Ett tips jag kan ge är att det går att tryggt kommunicera på svenska med ett stort antal finska domstolsjurister utan någon risk för missförstånd.

Vilka källor använder ni?

– Källorna är gällande lagstiftning på olika områden, rättspraxis och andra domstolsavgöranden samt givetvis Slaf. Särskilt brukar jag ta fram ordlistan i Slaf med finska uppslagsord och motsvarigheterna på svenska samt det tvåspråkiga registret i slutet av boken, vilket gör det lätt att hitta vad man letar efter. Prepositionerna och böjningen av vissa centrala substantiv och verb studeras noggrant. I praktiken har alla domstolar där jag har undervisat minst ett exemplar av Slaf och i bästa fall har varje kursdeltagare och även andra domare sina egna exemplar. Dessutom brukar jag hänvisa till Slaf på webben.

– Vi använder också juridiska artiklar och informationsmaterial från rättsväsendet. Materialet kommer både från Finland och från Sverige. På kurserna försöker jag utnyttja så färskt material som möjligt. För att kunna göra detta har jag ungefär vartannat år besökt domstolar i Sverige. I somras besökte jag Svea hovrätt i en vecka för att bekanta mig med den nya processen "En modernare rättegång". Informationen om det nya systemet har resulterat i livliga diskussioner och i bästa fall lett till insikter om tolkningen av finsk lagstiftning.

PROFIL AMBROSIOUS WOLLSTÉN

Familj: gift med Satu Riihelä

Utbildning: auktoriserad translator, 150 studieveckor vid Helsingfors universitet (germansk filologi, engelsk filologi, pedagogik, sociologi, folkloristik)

Läser: svenska deckare, dagstidningar och alla världens tidskrifter

Lyssnar på: popmusik på svenska, talprogram från Sveriges Radio

Äter: helst hemlagad husmanskost av närproducerad mat utan tillsatser, gärna fisk och potatis. Undviker mat som av livsmedelsindustrin marknadsförs som lättprodukt.

Dricker: ett glas gott rödvin, vittvin eller skumpa då och då, utöver det jag släcker törsten med

Sysslar med på fritiden: motionerar (joggar, spelar innebandy och squash, går på gym), reser till Sverige, ser på teve

Favoritställe: hemmaterrassen under parasollet med en bok i handen samtidigt som jag kan observera småfåglarnas bestyr i vår lummiga trädgård

 Marika Paajanen och Ambrosius Wollstén

ATT DÖMA PÅ SVENSKA

Förvaltningsrådet *Anne E. Niemi* från högsta förvaltningsdomstolen berättar i sin artikel här om hur det är att jobba på svenska som finskspråkig jurist. Hon betonar det nyttiga och roliga med språkkunskaper och ger sin syn på det praktiska arbetet ur en finskspråkig domares synvinkel. Genom att beskriva sina erfarenheter kompletterar hon samtidigt artikeln om Ambrosius Wollsténs kurser i domstolssvenska (s. 9).

De språkliga rättigheterna garanteras i Finlands grundlag: vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk skall tryggas genom lag. Individens språkliga rättigheter återspeglas i statens skyldigheter att trygga dem. Eftersom en rättighet på detta sätt motsvaras av en skyldighet, har en domare i Finland skyldighet och behov att lära sig Finlands nationalspråk på ett sådant sätt att han eller hon kan arbeta på bägge språken.

Skyldighet (plikt) och behov (nödvändighet) var ändå inte det som fick mig att intressera mig för svenskan och på allvar lära mig svenska. Mina första kontakter med det svenska språket fick jag redan som barn. Ett helt annat språk var för mig inte konstigare än att höra både västfinska och östfinska dialekter talas. Även de lät i mina öron mycket olika varandra. Visserligen blev jag som ivrig läsare av Aku Ankka förbryllad när jag såg min kusin läsa Kalle Anka. Att vi läste om samma figur men kände honom under olika namn gav mig en första liten inblick i hur språket påverkar vår världsbild.

I sin artikel nämner Ambrosius Wollstén hur skolundervisningen vid olika tider har gett eleverna olika färdigheter. Den som behärskar grammatikens mysterier men saknar muntlig träning är kanske inte den första att be om ordet. Detta är inte särskilt överraskande när man vet att en abiturient på 1950-talet fick många minuspoäng om han eller hon antog att *jubileum* var *juhla* – så stod det ju på kaffepaketen. Men den stackars abiturienten borde förstås ha vetat att den fullständiga översättningen lyder *riemujuhla*.

Själv gick jag i skolan i en brytningstid, när metoder för språkundervisningen höll på att förändras. I stället för översättningar fokuserade man på hör- och läsförståelse. Att själv lära sig tala var då ännu inte något centralt mål i undervisningen, inte minst därför att den pedagogiska atmosfären

fortfarande präglades av rädsla för fel. Därför är det roligt att se att språkundervisningen numera uppmuntrar eleverna att kommunicera så gott de kan och med de kunskaper de har.

När jag började arbeta som jurist vid dåvarande Nylands länsrätt hade jag redan under många års tid varit intresserad av svenska. Som föredragande av mångskiftande kommunalärenden fick jag regelbundet föredra besvär från många svenskspråkiga kommuner i Nyland och fick nu också i praktiken använda svenskan i mitt arbete.

Föredragandens och domarens arbete kan beskrivas som ett serviceyrke, och språkkunskaper hör till de många färdigheter som arbetet kräver. Att studera svenska är inte en plikt mer än det är en plikt att studera till exempel Europeiska människorättsdomstolens beslut, som är skrivna på engelska. För att utreda fakta, forska i rättskällor och skriva motiveringar behöver en föredragande och domare varierande kunskaper. Att få utveckla dem ger djup glädje och tillfredsställelse, det är något man gärna gör.

Behandling av ärenden på svenska förutsätter för det första förmåga att tillförlitligt utreda fakta i målet genom att ta del av handlingarna. I detta skede av arbetet uppstår det sällan problem, för man har behövliga hjälpmedel till sitt förfogande och kan använda den tid man behöver för uppgiften. Lagstiftningen och den juridiska litteraturen läser alla domare eller föredragande kanske inte alltid på svenska, för det är nu en gång så, att vi alla vanligtvis tänker på vårt "eget" första språk. Den betydelse som detta första språk har för oss kommer enligt min åsikt tydligt fram när en domstol håller muntlig förhandling. Att som domare delta i en muntlig förhandling på svenska är en spännande situation och det gäller att vara väl förberedd. Man måste klara av att uppträda så att ingen av dem som deltar i rättegången ens kommer på tanken att avstå från att använda sitt modersmål. Jag minns en gång för flera år sedan när

ett svenskspråkigt vittne i en rättegång med såväl svensk- som finskspråkiga parter bestämde sig för att vittna på finska. Vittnet fick sin sak framförd, men använde ett ganska rättframt och rentav burdust uttryckssätt. Jag tror att om vittnesmålet hade skett på modersmålet, hade vittnet säkert kunnat föra fram samma fakta, men på ett artigare och mjukare sätt och motsatsförhållandena hade inte accentuerats lika mycket.

Språkkunskaper är något som man ständigt måste upprätthålla, annars rostar de. Åtminstone här i huvudstadsregionen finns det många möjligheter att lära sig språk, även svenska. Å andra sidan är en stor del av kursutbudet på nivån för "lilla språkprovet" och det är svårare att hitta kurser för dem som redan kan svenska ganska bra – men visst finns det också sådana. Kurser som är skraddarsydda särskilt för domstolarna är utmärkta tillfällen att delta i högklassig utbildning med exakt rätt inriktning.

Kurser i svenska är viktiga, men ännu viktigare tycker jag att det är att till vardags få umgås med svenskspråkiga kolleger. I HFD har vi så småningom fått en liten grupp svenskspråkiga jurister som talar svenska med varandra. Gruppen har på ett naturligt och uppmuntrande sätt inkluderat också oss finskspråkiga, något som jag är tacksam

för. Strax före jul ordnade vi tillsammans en liten träff, "Lillajul på svenska", där vi drack glögg och åt pepparkakor och hörde om ett översättarseminarium som hållits om juridiskt språk på svenska. Samtidigt som vi pratade och hade trevligt fick vi också information som vi har nytta av i arbetet.

Allra viktigast är att minnas de kloka ord som jag en gång hörde av en kollega: "Man ska inte tänka att han eller hon inte kan, utan att alla kan lära sig." På samma sätt som man hela tiden får lära sig något nytt inom juridiken får man också lära sig att behärska sitt modersmål och svenskan bättre. När vi har som målsättning att de beslut som domare med finska som modersmål skriver på svenska ska motiveras lika omsorgsfullt och språkligt exakt som de som skrivs på modersmålet, måste man vara realist; eftersom åtminstone grammatiken och idiomatiska uttryck ständigt vållar oss huvudbry, behöver vi professionell hjälp. I HFD har vi en jurist-lingvist vars hjälp är ovärderlig. Att umgås med någon som verkligen kan språket är upplivande och utvecklande för de egna språkkunskaperna, för som vi vet är det bara genom hårt arbete som man når tillräcklig skicklighet i sitt yrke.

Anne E. Niemi

Förvaltningsråd vid högsta förvaltningsdomstolen

PÅ NYA PLATSER

Förteckningen över översättare som bytt arbetsplats eller börjat arbeta inom statsförvaltningen sedan januari 2010 är mycket kort denna gång. Föregående förteckning över kolleger på nya platser finns i Språkråd 2/2009. Meddela gärna Språkråds redaktör om nya kolleger!

Vem	Var	Varifrån	Tfn
Gunilla Peltoniemi	Justitieministeriet	Statsrådets translatorsbyrå	1606 7768

STATSRÅDETS KANSLI